मध्यमाञ्चल क्षेत्र

मानवअधिकार स्थितिसूचक

वर्ष २, अङ्क ४
पुस २०६९

विगत तीन महिनाको मानवअधिकार स्थिति
(अक्टोवर-डिसेम्बर २०१२)

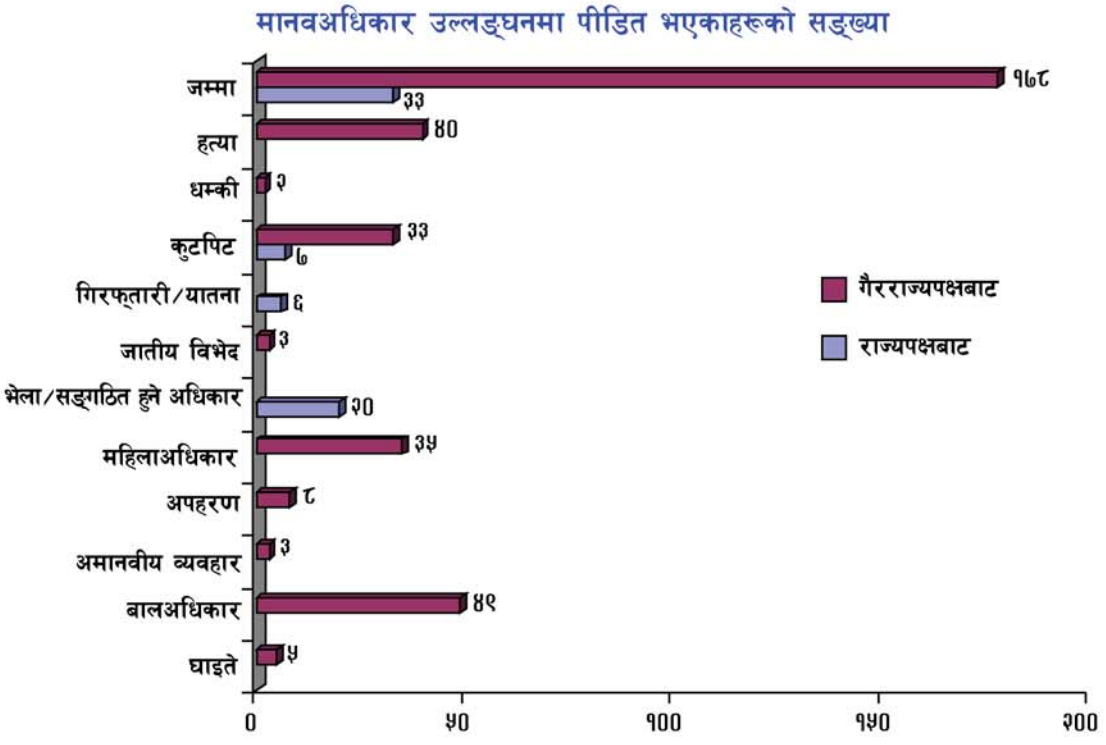

मानवअधिकार र सामाजिक न्यायका निम्ति
अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)
मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालयद्वारा
प्रकाशित

सल्लाहकार
कृष्ण गौतम

संयोजन/सम्पादन
राजु पासवान

सहयोगी
विनोद गौतम
सिर्जना पौडेल
विवेक ढुङ्गाना

फोटो
इन्सेक जिल्ला प्रतिनिधि

कलङ्की, स्यूचाटार
पोष्ट बक्स नं. २७२६, काठमाडौं, नेपाल
फोन : ४२७८७७० फ्याक्स : ४२७०५५१
email : kathmandu@insec.org.np
Website: www.insec.org.np
www.inseconline.org

मानवअधिकार सुरक्षा विश्लेषण

यो तीन महिनाको अवधिमा पनि मानवअधिकारको अवस्था सन्तोषजनक रहेको छैन। यस अवधिमा हत्या, अपहरण, कुटपिट, बलात्कार तथा बलात्कार प्रयास, बाल यौनशोषण तथा दुर्व्यवहार, बोक्सीको आरोपमा कुटपिट, बहुविवाह, घरेलु हिंसा लगायतका घटनामा कुनै कमी नआएको तथ्याङ्कले देखाएको छ। अभिलेखित घटनाको तथ्याङ्क अनुसार यस तीन महिनामा गैरराज्यपक्षबाट २२ पुरुष र १८ महिला गरी ४० जनाको हत्या भयो।

त्यसैगरी गैरराज्यपक्षबाट गरिएको अपहरणको घटनामा छ पुरुष र दुई महिला गरी आठ जना, गिरफ्तारी र यातनाका घटनामा छ पुरुष, बालअधिकारका घटनामा एक बालक र ४८ बालिका गरी ४९ जना बालबालिका पीडित भएका छन्। यसैगरी राज्यपक्षबाट भएको कुटपिट घटनामा छ पुरुष र एक महिला गरी सात जना, गैरराज्यपक्षबाट २९ पुरुष र चार महिला गरी ३३ जना पीडित भएका छन्।

गैरराज्यपक्षबाट भएका महिला अधिकारका घटनामा ३५ जना र जातीय विभेदको घटनामा दुई पुरुष र एक महिला पीडित भएको घटना समेत अभिलेख गरिएको छ।

एकीकृत माओवादी धादिङ जिल्ला सचिवालय सदस्य बिजय तामाङको हत्याको बदलामा आफ्नै कार्यकर्ता भीषण सिंखडाको विभत्स हत्या भयो। यसअवधिमा परिवारजनबाट १३ जना महिलाले ज्यान गुमाउनु परेको घटना अभिलेख छ। घरेलु हिंसासँग सम्बन्धित कानुन प्रभावकारी नभएको कारण महिलामाथि हुने घरेलु हिंसामा वृद्धि भएको छ।

अपराधिक घटनालाई नियन्त्रण गर्न र घटनामा सङ्लग्न दोषीलाई विद्यमान कानुनको दायरामा ल्याई कारबाही प्रक्रिया अगाडि बढाउनु पर्छ। घटनाका दोषीलाई दण्डीत गर्न नयाँ ऐन, कानुन तथा नीति नियम बनाई कार्यान्वयनमा लैजान र कानुनी शासन कायम राख्न नेपाल सरकार प्रतिबद्ध भएर लाग्न आवश्यक छ।

बढ्दो राजनीतिक अस्थिरता र लम्बिदै गएको सङ्क्रमणकालले मुलुकमा दण्डहीनता बढेर गएको छ भने अपराधिक घटनामा बृद्धि हुनका साथै मानवअधिकारको अवस्था खस्कदै गएको छ। विभिन्न अपराधिक घटनामा सङ्लग्न आरोपितहरूलाई कानुन बमोजिम कारबाही नै नगरी उन्मुक्ति दिने प्रवृतिले कानुनी शासनको उपहास भएको छ।

यसका लागि सरोकारवाला निकाय, राजनीतिक दल, नागरिक समाज, मानवअधिकारका क्षेत्रमा क्रियाशील विभिन्न संघसंस्थाले आ-आफ्नो ठाउँबाट आवाज बुलन्द गरी सरकारलाई दबाव दिन जनस्तरबाटै दबाव सृजना गर्नु आवश्यक देखिएको छ।

कृष्ण गौतम
क्षेत्रीय संयोजक

मध्यमाञ्चल क्षेत्रको मानवअधिकार : तीन महिनाका प्रतिनिधिमूलक घटना

(०६९ असोज १५ गते तदनुसार अक्टोवर २०१२ देखि ०६९ पुस १६ डिसेम्बर २०१२ सम्म)

नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार

सम्मानित रूपले बाच्ने अधिकार

हत्या

एकीकृत माओवादीबाट

धादिङ

दार्खा गाविस-७ निवासी वाईसीएल दार्खाका कोषाध्यक्ष २७ वर्षीय भीषण सिंखडालाई एकीकृत माओवादी कार्यकर्ताले ०६९ मङ्सिर १८ गते बेलुका अपहरणपछि हात बाँधेर हत्या गरे। एकीकृत माओवादी जिल्ला सचिवालय सदस्य विजय तामाङको हत्याको बदलामा आफ्नै कार्यकर्ता सिंखडाको विभत्स हत्या भएको थियो। तामाङको हत्यापछि लुकेर बसेका सिंखडा माओवादी कार्यकर्ताकै आग्रहमा उनीहरू समक्ष बेलुका ६ बजेतिर सत्यदेवी गाविस-८ रागचोकबाट वाईसीएलको सम्पर्कमा गएको र सोही अवस्थामा हातबाँधेर उनको हत्या गरिएको थियो। घटनापछि सिंखडाको लास दार्खा गाविस-१ रातमाटे जङ्गलमा हात बाँधिएको र धारिलो हतियारले घोचेर रगतपक्ष भएको अवस्थामा फेला परेको डिएसपी विकासराज खनालले बताए। एकीकृत माओवादी कार्यकर्ताको हत्या भएपछि हत्याराको खोजी गर्दै प्रहरीलाई बुझाउने योजना रहेको तर आफूहरूले घटना नगराएको एमाओवादी जिल्ला पार्टी कार्यालय सचिव विनोदबाबु रिमालले बताए। हुनै नुहुने घटना भन्दै एमाओवादी जिल्ला सचिवालय सदस्य वीररबहादुर तामाङले विजय तामाङको हत्या भएकोले त्यसको बदलामा भीषण मारिएको बताए। विजय तामाङको हत्यामा पार्टीको संलग्नता नरहेको र अपराधीलाई कारबाही गराउन आफूहरू पनि लागि पर्ने काङ्ग्रेस जिल्ला पार्टी सभापति रामनाथ अधिकारीले ०६९ मङ्सिर १९ गते प्रेस विज्ञप्ति निकालेर जनाए। प्रेस विज्ञप्तिमा घटनामा संलग्न भनिएका दार्खा गाविसका भीषण सिंखडालाई एकीकृत माओवादीको ठाडो निर्देशनमा एमाओवादी कार्यकर्ताले कब्जामा लिई निर्मम यातनापछि विभत्स तरिकाले हत्या गरिएको उल्लेख छ भने एमाओवादीले भीषण जनताको प्रतिकारमा मारिएको बतायो। भीषणकी आमाले प्रहरीलाई घटनाबारेमा जानकारी दिएको भए पनि उद्दार गर्न प्रहरीले तदारुकता नदेखाएको पीडित परिवारले जनायो। भीषणकी आमा कमलादेवीले मङ्सिर २९ गते १७ जनाको नाममा जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा किटानी जाहेरी दिइन्। प्रहरीले घटनामा संलग्न भएको आरोपमा दार्खा गाविस-८ का २० वर्षीय मने भनिने मनबहादुर तामाङ, १७ वर्षीय सन्जेश तामाङ, १६ वर्षीय शम्भु तामाङ र १८ वर्षीय बुद्धिमान गुरुङ (तामाङ) लाई गिरफ्तार गऱ्यो।

अज्ञात समूहबाट

धादिङ

दार्खा गाविस-८ निवासी एकीकृत माओवादी जिल्ला कमिटीका सदस्य तथा वाईसीएल जिल्ला कमिटी सदस्य विजय तामाङको ०६९ मङ्सिर १८ गते बिहान ८:१० बजेतिर गाडी चढेर आएको एक समूहले खुँडाले हानेर हत्या गऱ्यो। तामाङलाई गुम्दी गाविस-७ सातदोबाटोस्थित तामाङखर्क उच्चमावि अगाडि खुँडाले हानेर घाइते पारेपछि सो समूहले दुई राउण्ड पेस्तोलसमेत फायर गरेको थियो। तर, गोली उनलाई लागेन। तामाङलाई सात जनाको एक समूहले आक्रमण गरेको स्थानीयले बताए। आक्रमणपछि ज्यान बचाउन भागेका तामाङ १ सय ५० मिटर टाढा सतार खेतकोमाथि सतार जङ्गलमा पुगेर ढलेका थिए र त्यही स्थानमा उनको मृत्यु भएको थियो। तामाङलाई आक्रमण गर्नेहरू पछिपछि लखेट्दै गएर मृत्यु भएपछि गुम्दीको जङ्गलतर्फ गएको आफूहरूले देखेको सो विद्यालयका शिक्षक दिनेश सिंखडाले बताए। प्रहरीले दिएको जानकारीकाअनुसार घटनामा संलग्न भएको आरोपमा दार्खा गाविस-७ का २९ वर्षीय अशोक तामाङ, सोही स्थानका २५ वर्षीय अमर लामा, गुम्दी गाविस-८ का किरण सिंखडालाई मङ्सिर ११ गते गिरफ्तार गरी २१ गते मुद्दा दर्ता गऱ्यो। तामाङको हत्याको विरोधमा एमाओवादीले सदरमुकाम र पृथ्वीराजमार्ग दुई घण्टा बन्द गराएको थियो। जिल्ला सदरमुकाम धादिङबेसी, पृथ्वीराजमार्गको चरौँदी र त्रिभुवन राजपथको खानीखोलामा सडक बन्द गरेर एमाओवादी कार्यकर्ताले सडक अवरुद्ध गरेका थिए। घटनाका सम्बन्धमा दोषीलाई कारबाही गर्न माग गर्दै काङ्ग्रेस, एमाले र एमाओवादीले छुट्टाछुट्टै प्रेस विज्ञप्ति जारी गरेका थिए।

धनुषा

सत्तोषर गाविस-२ का २५ वर्षीय रामभरोश यादवलाई ०६९ असोज २६ गते सबैला बजारबाट अज्ञात व्यक्तिहरूले अपहरण गरी हत्या गरेको पीडित परिवारले बतायो। अपहरित यादवको धारिलो हतियारले घाँटी काटी, आँखा निकाली, कान र मुखसमेत काटेर विभत्सरुपमा हत्या गरिएको अवस्थामा ०६९ असोज २८ गते सत्तोषर-२ स्थित खोलामा लास फेला परेको पीडित परिवारले बतायो। प्रहरीले लासको असोज २९ गते जनकपुर अञ्चल अस्पतालमा पोस्टमार्टम गराई परिवारजनलाई बुझाएको थियो। सोही दिन जनकपुरकै स्वर्गद्वारीमा अन्तिम संस्कार गरिएको पीडित परिवारले बतायो पीडितपक्षले असोज २९ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा जाहेरी दर्ता गराए पनि यस वर्षको अन्त्यसम्म पीडक गिरफ्तार भएनन्। घटनामा संलग्नहरूको खोजी भइरहेको जिल्ला प्रहरी कार्यालयले जनायो।

गोली/विस्फोटक पदार्थद्वारा घाइते

अज्ञात समूहबाट

सर्लाही

ईश्वरपुर गाविस-४ निवासी व्यापारी ३० वर्षीय सुरेश

गुप्तालाई ०६९ पुस ३ गते बिहान महोत्तरीको गौशालाबाट मोटरसाइकलमा घरतर्फ आउँदै गर्दा गौरीशंकर गाविस-५ स्थित अम्वेखोलामा अज्ञात समूहले गोली हानी गम्भीर घाइते बनायो। उनको बायाँ गोडाको घुडामुनि गोली लागेको थियो। गम्भीर घाइते भएका गुप्तालाई तत्काल उपचारका लागि जनकपुर लगिएकोमा थप उपचार बीएण्डबी अस्पताल ललितपुरमा भइरहेको पीडित परिवारले जनायो।

बेपत्ता/अपहरण

अज्ञात समूहबाट

बारा

निजगढ गाविस-८ का ५५ वर्षीय इन्द्रलाल चौलागाई र ५२ वर्षीय भीमलाल श्रेष्ठलाई ०६९ असोज २५ गतेदेखि अज्ञात समूहले चारकोसे जङ्गलबाट बेपत्ता बनायो। जङ्गलमा स्याउला लिन गएका दुबै जनालाई अज्ञात समूहले अपहरण गरी हालसम्म बेपत्ता बनायो। बेपत्ता भएकाहरूको खोजी भइरहेको एसपी दानसिंह बोहराले बताए। बेपत्ता पर्ने चौलागाई बकैया ठाकुर सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिका तर्फबाट वन हेरचाह गर्दै आएका थिए भने श्रेष्ठ छिमेकी भएकाले उनीसँगै स्याउला लिन जङ्गल गएका थिए। श्रेष्ठ चुरे भावर एकता पार्टीसित आबद्ध रहेको स्थानीय बासिन्दाले बताए।

जेल र बन्दीहरू

कारागारमा मृत्यु

काभ्रे

रसुवा जिल्ला धैवुङ गाविस-१ का २० वर्षीय श्री नेपाल भनिने कुमार नेपालीलाई ०६९ पुस ११ गते सोही कारागारमा रहेका तनहुँका हरिप्रसाद सापकोटाले कुटपिट गरी हत्या गरे। कारागारमा रहेका मानसिक रोगी सापकोटाले बाँसको मुडा बन्नका लागि प्रयोग हुने सुइरो रोपी हत्या गरेको पीडकले बताए। चोरीको आरोपमा अदालतले ४ वर्ष कैद र १ लाख जरिवाना तोकेका नेपालीको मानसिक अवस्था ठिक नभएका कारण ०६९ पुस ९ गते उपचारका लागि धुलिखेल कारागारमा पठाइएको थियो। यस घटनालाई प्रहरीले कर्तव्य ज्यान अर्न्तगत मुद्दा दर्ता गरी अनुसन्धान गरिरहेको बतायो। आरोपित सापकोटा कर्तव्य ज्यान मुद्दामा अदालतबाट सर्वश्वसहित जन्मकैदको सजाय भोगिरहेका छन्।

धम्की, कुटपिट

राज्यबाट

काभ्रे

मिल्चे गाविस-१ का २६ वर्षीय नवीन घिसिङ र ४५ वर्षीय नेत्रबहादुर घिसिङलाई ०६९ मङ्सिर १४ गते प्रहरी चौकी तालढुङ्गामा बोलाएर प्रहरी हवल्दार फुर्वा थिङलगायतका तीन जना प्रहरीले बेहोश हुनेगरी कुटपिट गरेको भनी पीडितहरूले ०६९ मङ्सिर २३ गते बनेपामा पत्रकार सम्मेलन गरे। पीडितहरूको भतिजा मोहनकी पत्नी फूलमाया पति विदेश गएको समयमा धनमालसहित अन्यत्र विवाह गरी गएको विषयमा कुराकानी गर्नका लागि पीडितहरू प्रहरी चौकी तालढुङ्गामा गएका थिए। फूलमायाले स्थानीय व्यक्तिहरूको रोहबरमा आफूले ९५ हजार रुपियाँ हिनामिना गरेकाले उक्त रकम तिर्छु भनी कागज गरेकाले कागज गरिएको रकम लिनका लागि चौकीमा बोलाइएको पीडितहरूको भनाइ थियो। भतिजो मोहन दुबईमा काम गर्नका लागि गएको भए पनि घर व्यवहार हेर्दै आएका नवीन र नेत्रबहादुरलाई फूलमायाका आफन्त पर्ने हबल्दार फूर्वाले लात, पाइप र लौराले कुटपिट गर्दा मुख सुन्निएको पीडितले बताए। पीडितहरूले काठमाडौंस्थित शिक्षण अस्पतालमा उपचार गराई कारबाहीका लागि ०६९ मङ्सिर २० गते राष्ट्रिय मानवअधिकार आयोगमा उजुरी गरे। घटनाका विषयमा पत्रपत्रिकामा छापिएपछि जिल्ला प्रहरी कार्यालय धुलिखेलले आरोपितलाई मङ्सिर २४ गते अनुसन्धानका लागि जिल्लामा हाजिर हुन बोलायो।

नेविसङ्घबाट

ललितपुर

दोलखा जिल्ला जफे गाविस-७ घर भई हाल काठमाडौँ बासँबारी बस्ने नेविसङ्घका केन्द्रीय सदस्य ३१ वर्षीय कुन्दनराज काफ्लेलाई ०६९ पुस १२ गते ललितपुर उमनपा-१ कुपण्डोलमा रहेको एडभान्स इन्जिनियरिङ्ग कलेजमा नेविसङ्घकै अर्को पक्षका कार्यकर्ताहरूले आक्रमण गरी घाइते बनाए। घाइते काफ्लेको आखाँको नानी भन्दामाथि भागमा चोट लागेको थियो। पीडितको थापाथलीस्थित नर्भिक अस्पतालमा उपचार भयो। सो घटनापछि काफ्लेपक्षले नेविसङ्घको केन्द्रीय कार्यालयमा तोडफोडसमेत गरेको थियो। तोडफोडमा तीन लाख रुपियाँ बराबरको क्षति भएको नेपाली काङ्ग्रेसका कार्यलय सचिव शिव रिमालले बताए। पुल्चोक क्यापसबाट एडभान्स इन्जिनियरिङ्ग कलेज पुगेका केही नेविसङ्घ प्रतिनिधिहरूले सोही क्यापसका नेविसङ्घ कार्यकर्ताहरू र क्याम्पास ईकाइ कमिटी अध्यक्षलाई बाहिर राखी क्याम्पस इकाई कमिटीको चुनाव गराउने-नगराउने भन्ने विषयमा छलफल गर्दा दुई पक्षबीच विवाद भएपछि झगडा भएको थियो। कुटपिट घटनामा संलग्नहरूको खोजी कार्य जारी रहेको प्रहरीले जनाएपनि यस वर्षको अन्त्यसम्म कोही गिरफ्तार भएका छैनन्।

एकीकृत माओवादीबाट

सिन्धुली

कमलामाई नपा-४ निवासी नेपाल तरुणदलका केन्द्रीय सदस्य आकास भनिने नवराज श्रेष्ठ, कपिलाकोट गाविस-६ निवासी काङ्ग्रेसका जिल्ला कमिटी सदस्य कान्छामान वल, कपिलाकोट गाविस-६ निवासी काङ्ग्रेसका गाउँ इकाइ सभापति ५६ वर्षीय दीलिप अधिकारी, महादेवस्थान गाविस-८ का गणेश थापा, कल्पवृक्ष गाविस-१ निवासी तरुणदलका सदस्य नीमा तामाङलाई ०६९ असोज २५ गते बिहान कल्पवृक्ष गाविसको मथौलीमा एकीकृत माओवादीका

कार्यकर्ताले आक्रमण गरी घाइते बनाए। कल्पबृक्ष गाविसमा बसको काउन्टर खोल्ने विषयमा असोज २४ गते दुई पक्षबीच विवाद भएको थियो। असोज २५ गते विहान तरुण दलका केन्द्रीय सदस्य नवराज श्रेष्ठको नेतृत्वमा कपिलाकोटबाट ३०/३५ जनाको सङ्ख्यामा विवाद भएको ठाउँतर्फ जाँदै गरेको र नेपाली काङ्ग्रेस कार्यकर्ताहरू चढेको बस कल्पबृक्ष गाविसमा पुगेपछि एमाओवादी कार्यकर्ताहरूले अवरोध गरी आक्रमण गरेका थिए।

असोज २४ र २५ गतेको घटनाको सन्दर्भमा ०६९ असोज २६ गते दिउँसो प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई ज्ञापनपत्र बुझाएर फर्कने क्रममा नेपाली काङ्ग्रेसको टोलीमाथि एकीकृत माओवादीको पार्टी कार्यालय अगाडि एमाओवादी कार्यकर्ताहरूले ढुङ्गा प्रहार गरी नेपाली काङ्ग्रेसका जिल्ला कोषाध्यक्ष सरद आचार्यलाई कुटपिट गरे।

नेपाली काङ्ग्रेसबाट

सिन्धुली

कल्पवृक्ष गाविसमा आफ्ना नेता तथा कार्यकर्तालाई एकीकृत माओवादी कार्यकर्ताहरूले आक्रमण गरेको भन्दै नेपाली काङ्ग्रेस सम्बद्ध युवाहरूले ०६९ असोज २५ गते जिल्ला सदरमुकाम सिन्धुलीमाढीमा एमाओवादी कार्यकर्तामाथि आक्रमण गरे। उनीहरूले एमाओवादीका राजन दाहालको बलेरो गाडी तोडफोड गर्दै गाडीका चालक कमलामाई नपा-४ का २६ वर्षीय नवराज देवकोटा र एमाओवादीका जिल्ला कमिटी सदस्य विनय लामालाई कुटपिट गरे। कुटपिटपछि सदरमुकाम तनावग्रस्त भयो। घटनापछि नेपाली काङ्ग्रेस सम्बद्ध युवाहरूले बजार बन्द गराएका थिए। असोज २५ गते दिउँसो दुवै पक्षबीच झडप भएपछि प्रहरीले एकसेल अश्रु ग्याँस र लाठीचार्ज गरी स्थितिलाई नियन्त्रणमा लिएको थियो। घाइतेमध्ये विनयको सिन्धुली जिल्ला अस्पतालमा र नवराजको वीर अस्पताल काठमाडौँमा उपचार भयो। दुवै पक्षले जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा मुद्दा दर्ता गरेको भएपनि कारबाही प्रक्रिया अगाडि नबढेको प्रहरीले जनायो।

शिवसेना नेपालबाट

काठमाडौं

शिवसेना नेपाल जिन्दावाद भन्दै आएका ८० देखि ९० जनाको एक समूहले ०६९ मङ्सिर ५ गते दिउँसो १२ बजे वीरेन्द्र शाहको सम्पतिको बारेमा कसले छापेको भन्दै सुन्धारास्थित नागरिक दैनिकको कार्यालयमा आक्रमण गऱ्यो। सो समूहले नागरिक दैनिका प्रधानसम्पादक किशोर नेपाल, पत्रकार सुदर्शन सापकोटा, स्वरूप आर्चाय, सविना मर्हजन, श्यामबहादुर फुयाल, राजेन्द्र ज्ञवाली लगायतलाई हातपात गर्नुका साथै दुर्व्यवहार गरेको थियो। घटनामा संलग्न १५ जनालाई महानगरीय प्रहरी परिसर हनुमानढोकाका प्रहरीले सोही दिन गिरफ्तार गरेकोमा दुई जना निर्दोष ठहरिएपछि सोही दिन रिहा गऱ्यो भने अन्यलाई मङ्सिर ६ गते सार्वजनिक अपराध ऐन सम्बन्धी मुद्दा दायर गऱ्यो। सबै आरोपितहरू ०६९ मङ्सिर १९ गते जिल्ला प्रशासन कार्यालयको निर्णयअनुसार प्रतिव्यक्ति १० हजार रुपियाँ धरौटी बुझाएर रिहा भए।

बालअधिकार

अपहरण/बेपत्ता

रौतहट

समनपुर गाविस-९ का १३ वर्षीय सुनिलकुमार बैठालाई ०६९ असोज १७ गते सोही ठाउँका २८ वर्षीय राजेन्द्र बैठा र ६५ वर्षीय मुसहर बैठाले अपहरण गरी बेपत्ता बनाएको आरोपमा पीडित बालकका बाबु अच्छेलाल बैठाले ०६९ पुस ६ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय रौतहटमा जाहेरी दर्ता गराए। पीडित बालकलाई पीडकहरूले गरुडा बजार घुम्न जाउँ भनी घरबाट फकाएर ल्याई बेपत्ता बनाएको उनले बताए। प्रहरीले आरोपितहरूलाई यो वर्षको अन्त्यसम्म गिरफ्तार गर्न सकेन। सुनिलकुमारको अवस्था अझै अज्ञात रहेको छ।

बलात्कार, बलात्कार प्रयास, यौन दुर्व्यवहार

महोत्तरी

एक १३ वर्षीया बालिकालाई ०६९ भदौ २२ गते खेतमा घाँस काट्दै गर्दा गैढाभेटपुर गाविस-५का २१ वर्षीय राजीकुमार यादवले बलात्कार प्रयास गरेको आरोपमा दलित अधिकारवादी कार्यकर्ताको सहयोगमा ०६९ असोज १८ गते प्रहरीमा उजुरी दिएको पीडितका बाबुले बताए। आरोपित फरार भएकाले गिरफ्तार गर्न नसकिएको जिल्ला प्रहरी कार्यालयका इन्स्पेक्टर सुरज खडकाले बताए। यसु वर्षको अन्त्यसम्ममा आरोपित गिरफ्तार भएका छैनन्।

सर्लाही

एक १३ वर्षीया किशोरीलाई प्रेमको नाटक गरी जबरजस्ती बलात्कार गरेको आरोपमा मलङ्गवा नपा-४ का २४ वर्षीय पञ्कज झालाई ०६९ कात्तिक २५ गते प्रहरीले गिरफ्तार गऱ्यो। झालाई ०६९ कात्तिक २६ गते जिल्ला अदालतबाट सात दिनको म्याद थप गरी कानुनी कारबाही अघि बढाइएको जिल्ला प्रहरी कार्यालयले जनायो। ती किशोरीलाई प्रेमको नाटक गरी भगाउन लागेका बेला ०६९ कार्तिक २६ गते प्रहरीले दुबै जनालाई गिरफ्तार गरेको थियो। १४ वर्षसम्मका किशोरीलाई उनीहरुको मञ्जुरीमै करणी गरे पनि कानूनी रूपमा जबरजस्तीकरणी गरेको ठहर्ने भएकाले झालाई गिरफ्तार गरिएको एसपी रामप्रसाद श्रेष्ठले बताए। जिल्ला अदालतको ०६९ मङ्सिर २१ गतेको आदेशले झालाई पुर्पक्षका लागि कारागार चलान गरियो।

सिन्धुली

एक पाँच वर्षीया बालिकालाई ०६९ कात्तिक २० गते दिउँसो कपिलाकोट गाविस-९ का ३९ वर्षीय रामबाबु कार्कीले चिनी खान दिन्छु भनी फकाएर आफ्नै घरमा बोकेर लगी बलात्कार

गर्ने प्रयास गरेको आरोपमा उनलाई प्रहरीले कात्तिक २४ गते गिरफ्तार गऱ्यो। पीडित बालिकाको कात्तिक २४ गते जिल्ला अस्पताल सिन्धुलीमा स्वास्थ्य परीक्षण गरिएको थियो। पीडित परिवारले कात्तिक २४ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी गरेको थियो। आरोपितलाई सोही दिन गिरफ्तार गरेकोमा जिल्ला अदालतको ०६९ मङ्सिर १८ गतेको आदेशअनुसार पुर्पक्षको लागि थुनामा छन्।

बारा

एक दश वर्षीया बालकलाई ०६९ असोज २४ गते बलात्कार गरेको आरोपमा बलिरामपुर गाविस-१ का २५ वर्षीय मुस्लिम मियाँको विरुद्ध पीडितपक्षले प्रहरीमा उजुरी दिए। आरोपितलाई प्रहरीले कात्तिक ३ गते गिरफ्तार गरेकोमा जिल्ला अदालतको कात्तिक २७ गतेको आदेशले पुर्पक्षका लागि थुनामा छन्।

पर्सा

एक १३ वर्षीया बालिकालाई ०६९ कार्तिक १ गते ठोरी गाविस-१ तीन घरेटोलका ५२ वर्षीय सन्तबहादुर थापा मगरले रोग निको पारिदिने भन्दै एकान्तस्थानमा पुऱ्याएर बलात्कार गरेको इलाका प्रहरी कार्यालय ठोरीले जनायो। पीडित बालिका छारे रोगको उपचारका लागि झाँक्रीको घरमा गएकी थिइन्। पीडित बालिका रुँदै फर्किएपछि उनकी दिदीले सोधपुछ गर्दा बलात्कार भएको खुलाशा भएको स्थानीय शिक्षक प्रेम लामाले जानकारी दिए पीडित परिवारले ०६९ कार्तिक १ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दिएको आधारमा प्रहरीले आरोपितलाई गिरफ्तार गऱ्यो। पीडक पर्सा जिल्ला अदालतको ०६९ कार्तिक २७ गतेको आदेशमा पुर्पक्षका लागि थुनामा छन्।

चितवन

चार वर्षीया एक बालिकालाई मोरङ जिल्ला विराटनगर उमनपा-१७ का ४२ वर्षीय श्यामकुमार श्रेष्ठले ०६९ कार्तिक ३० गते दिउँसोको समयमा भरतपुर नपा-३ स्थित नारायणी नदी किनारमा लगी बलात्कार गरेको आरोपमा बालिकाकी आमाले सोही दिन जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा जाहेरी दिइन्। आरोपित श्रेष्ठले बालिकालाई खेलाउन भनी लगेको र धेरै समयपछि बालिका बस्ने डेरा कोठा अगाडि ल्याई बालिकालाई छाडी दिएको र बालिकाको शरीरभर वालुवा नै वालुवा लागेको देखेर सोधखोज गर्दा बलात्कृत भएको खुलेको थियो। पीडित बालिकाको भरतपुर अस्पतालमा स्वास्थ्य परीक्षण भएको थियो। आरोपित श्रेष्ठलाई प्रहरीले उजुरी परेकै दिन गिरफ्तार गऱ्यो। चितवन जिल्ला अदालतको ०६९ मङ्सिर २५ गतेको आदेशले आरोपित पुर्पक्षको लागि थुनामा छन्।

काभ्रे

एक नौ वर्षीया बालिकालाई ०६९ असोज २१ गते साँझ भीमखोरी गाविस-८ का १८ वर्षीय रवीन्द्र भुजेलले साँझ नजिकैको झाडीमा लगेर बलात्कार गरेको भनी पीडित बालिकाको बाबुले ०६९ कात्तिक २ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय धुलिखेलमा जाहेरी दिए। पीडित बालिकाको ०६९ कात्तिक २ गते शिक्षण अस्पताल काठमाडौँमा स्वास्थ्य परीक्षण भएको थियो। यस मुद्दालाई ०६९ कात्तिक २३ गते जिल्ला सरकारी वकिलको कार्यालयले जिल्ला अदालतमा अभियोग दर्ता गरायो। वर्षको अन्त्यसम्ममा यस घटनामा आरोपित रवीन्द्र भुजेल फरार रहेको प्रहरीले जनायो।

काठमाडौं

एक १५ वर्षीया बालिकालाई ०६९ कात्तिक १९ गते सिन्धुली जिल्ला बालाजी-१ घर भई काठमाडौँ मनपा-३५ कोटेश्वरमा डेरा गरी बस्ने २० वर्षीय प्रेम मगर र जिल्ला काभ्रे-४ सापी घर भइ हाल सोही ठाउँमा डेरा गरी बस्ने गणेशबहादुर श्रेष्ठले ललाइफकाइ कोठामा लगी बलात्कार गरेको आरोपमा पीडितले महानगरीय प्रहरीवृत बानेश्वरमा सोही दिन उजुरी दिइन्। प्रहरीले उजुरी दिएकै दिन मगर र श्रेष्ठलाई गिरफ्तार गऱ्यो। पीडितको त्रिविवि शिक्षण अस्पताल महाराजगञ्जमा स्वास्थ्य परीक्षण गरिएको थियो। आरोपिद्वय जिल्ला अदालतको ०६९ मङ्सिर १३ गतेको आदेशमा पुपर्क्षका लागि थुनामा छन्।

महिलाविरुद्ध हुने सबै प्रकारको भेदभाव, दुर्व्यवहार

बलात्कार, बलात्कार प्रयास, यौन दुर्व्यवहार

रौतहट

महोत्तरी जिल्ला घर भएकी १९ वर्षीया एक युवतीलाई ०६९ मङ्सिर २ गते साँझ चन्द्रनिगाहपुर गाविस- १ का २६ वर्षीय कृष्णबहादुर दर्लामीले बलात्कार गरेको उजुरीको आधारमा प्रहरीले उनलाई मङ्सिर ३ गते बिहान गिरफ्तार गऱ्यो। दर्लामीले पीडित युवतीलाई चन्द्रनिगाहपुर गाविस-१ स्थित जङ्गलमा लगेर बलात्कार गरेको आरोपमा पीडित युवतीले इलाका प्रहरी कार्यालय चन्द्रनिगाहपुरमा मङ्सिर २ गते साँझ किटानी जाहेरी दिएकी थिइन्। पीडितको चन्द्रनिगाहपुर अस्पतालमा डा. शङ्कर लोहलाले स्वास्थ्य परीक्षण गरेका थिए। रौतहट जिल्ला अदालतको ०६९ मङ्सिर २७ गतेको आदेशले दर्लामी पुर्पक्षको लागि थुनामा रहेका छन्। यस वर्षको अन्त्यसम्म मुद्दाको किनारा लागेको छैन्।

मकवानपुर

एक १९ वर्षीया विवाहित युवतीलाई ०६९ पुस १३ गते हाँडीखोला गाविसका २१ वर्षीय राजु स्याङतानले बलात्कार गरेको आरोपमा प्रहरीले ०६९ पुस १४ गते गिरफ्तार गऱ्यो। घटनाका आरोपि स्याङ्तानलाई थप अनुसन्धानका लागि प्रहरी हिरासतमा राखिएको छ।

धादिङ

एक २० वर्षीया महिलालाई ०६९ कात्तिक २० गते नलाङ

गाविस-९ का २२ वर्षीय हरिबहादुर भन्ने सञ्जीवकुमार सिलवालले बलात्कार गर्ने प्रयास गरेको आरोपमा उनलाई कात्तिक २२ गते प्रहरीले गिरफ्तार गऱ्यो। काठमाडौँबाट धादिङतर्फ आएको बा २ ख ४६९० नम्बरको फोर्स गाडीको यात्रुको रुपमा रहेकी महिलालाई गाडीचालक सिलवालले धादिङबेसी पुछारबजारमा गाडी नरोकी साङ्कोष गाविस-३ स्थित गणेश फर्निचर नजिक रहेको आँशीखोलामा पुऱ्याई बलात्कारको प्रयास गरेका थिए। जिल्ला अदालतको मङ्सिर १८ गतेको आदेशबमोजिम आरोपित पुर्पक्षका लागि थुनामा छन्।

सिन्धुपाल्चोक

एक ४५ वर्षीया एकल महिलालाई बराम्ची गाविस-४ का ४० वर्षीय मानबहादुर श्रेष्ठले बलात्कार गरेको भन्दै ०६९ मङ्सिर २० गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दर्ता भयो। पीडित महिलालाई ०६९ मङ्सिर ११ गते आरोपित मानबहादुरले घरमा बसिरहेको बेला जबरजस्ती बलात्कार गरेको आरोप छ। आरोपितलाई ०६९ मङ्सिर २० गते प्रहरीले गिरफ्तार गरी हाल जिल्ला प्रहरी कार्यालयले अनुसन्धानका लागि हिरासतमा राखेको छ।

बोक्सीको आरोपामा दुर्व्यवहार

वारा

बेल्दारी गाविस-६ की ३५ वर्षीया आशादेवी यादवलाई ०६९ कार्त्तिक २४ गते बोक्सीको आरोपमा स्थानीयले मलमुत्र खुवाउनुका साथै कुटपिट गरे। कुटपिटबाट घाइते भएकी उनको कलैया अस्पतालमा उपाचार भयो। आशाका छिमेकी लक्ष्मी यादव, रमेश यादव, मङ्नी यादव लगायतकाले आशालाई बोक्सीको आरोपमा मलमुत्र खुवाएर कुटपिट गरी कपालसमेत काटिदिएको पीडितले बताइन्। विधवा आशादेवीकी दुई छोरा र दुई छोरी छन्। उनी निम्न परिवारकी हुन्। उनको पति रामसागर यादवको १३ वर्षअघि मृत्यु भएको थियो। मङ्गनीका तीन वर्षीया नन्की भनिने नातिनी र सोही ठाउँ बस्ने लक्ष्मी यादवका चार वर्षीय छोरालाई टुनामुना गरेको आरोप लगाउँदै पीडिलाई कुटपिट गरिएको प्रहरीले जनायो। घटना भएको चार दिनपछि पीडितले प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दर्ता गराएको भए पनि घटनाका कुनै आरोपित गिरफ्तार नभएको प्रहरीले जनायो।

घरेलु हिंसा

परिवारजनबाट हत्या

सर्लाही

पत्थरकोट गाविस-७ हिरापुरकी १७ वर्षीया ममतादेवी महत्तोलाई ०६९ पुस १५ गते राति उनका पति २७ वर्षीय रामकिसुन महत्तोले हत्या गरेको आरोपमा ०६९ पुस १६ गते प्रहरीले गिरफतार गऱ्यो। पीडितका काकाका छोरा राधेश्याम महतोले रामकिसुनको नाममा ०६९ पुस १६ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा किटानी जाहेरी दिएका थिए। प्रहरीले कर्तव्य ज्यानसम्बन्धी मुद्दामा कारबाही अघि वढाएको छ। यस वर्षको अन्त्यसम्म आरोपित रामकिसुन प्रहरी हिरासतमा रहेका छन्।

सिन्धुली

हर्षाही गाविस-९ की ३० वर्षीया श्यामकुमारी अधिकारी दनुवारलाई ०६९ पुस ५ गते दिउँसो उनका देवर २८ वर्षीय रविलाल अधिकारी दनुवारले जग्गाको विषयमा विवाद हुँदा काठको किलाले हिर्काएर हत्या गरेको आरोपमा सोही दिन प्रहरीले गिरफ्तार गऱ्यो। पीडितका पति वैदेशिक रोजगारीमा गएको बेला देवरले जग्गाको विषयमा विवाद गरी हत्या गरेको प्रहरीले जनायो। पीडितको लासको पुस ६ गते सिन्धुली जिल्ला अस्पतालमा पोस्टमार्टम गरिएको थियो। आरोपित जिल्ला प्रहरी कार्यालय सिन्धुलीमा हिरासतमा छन्।

रौतहट

लक्ष्मीपुर गाविस-८ की १८ वर्षीया रिङ्कुदेवी ठाकुरको ०६९ मङ्सिर २० गते राति शङ्कास्पद तरिकाले मृत्य भएपछि परिवारका सदस्यहरू लास जलाएर बेपत्ता भए। लक्ष्मीपुर गाविस-८ का मोहन ठाकुर हजामका छोरा चन्द्रशेखर ठाकुरसँग गत वर्ष मङ्सिरमा वैवाहिक बन्धनमा बाँधिएकी सर्लाही जिल्ला जमुनीया गाविस-९ की १८ वर्षीया रिङ्कुदेवीलाई ०६९ मङ्सिर १२ गते परम्पराअनुसार गौना गरी घर ल्याइएको थियो। घटनाबारे २१ गते बिहान प्रहरीलाई जानकारी भएपछि जिल्ला प्रहरी कार्यालय रौतहटका प्रहरी इन्सपेक्टर हरिकृष्ण केसी र महिला तथा बालबालिका सेवा केन्द्र रौतहटका प्रहरी इन्सपेक्टर रूपा लाबुङको नेतृत्वमा प्रहरी घटनास्थलमा पुग्दा परिवारका सबै सदस्यहरू घरमा ताल्चा लगाएर फरार रहेको पाइएको थियो। मृतकका बाबु कन्तलाल ठाकुर हजामले मृतकका ससुरा ४८ वर्षीय मोहन ठाकुर हजाम, सासू ४६ वर्षीया समादेवी ठाकुर, पति २४ वर्षीय चन्द्रशेखर ठाकुर, र देवर २२ वर्षीय रोशन ठाकुर हजामले दाइजो कम ल्याएको भन्दै हत्या गरी फरार रहेकाले कारबाहीको लागि ०६९ मङ्सिर २९ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय रौतहटमा जाहेरी दर्ता गराएकोमा यस वर्षको अन्त्यसम्म प्रहरीले आरोपितहरूलाई गिरफ्तार गर्न सकेन।

मकवानपुर

गोगने गाविस-५ का ४७ वर्षीया विविमाया मुक्तानको ०६९ मङ्सिर २५ गते पति ३५ वर्षीय प्रेमबहादुर मुक्तानले हत्या गरे। घरायसी झगडाका कारण दाउराको चिर्पटले हिर्काएर बिबिमायाको हत्या गरेर नजिकको भीरबाट लाश फालिदिएको थियो। प्रहरीले पीडक मुक्तानलाई ०६९ मङ्सिर २९ गते गिरफ्तार गऱ्यो।

मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालयद्वारा सम्पन्न गतिविधि

बालअधिकार चेतना समूहलाई तालिम

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक), मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालयको आयोजनामा यस क्षेत्रका बालअधिकार चेतना समूहका सदस्यलाई मिति २०६९ असोज २३ देखि२५ सम्म काभ्रेको धुलिखेलमा बालअधिकार तालिम सम्पन्न भयो। यस क्षेत्रका जम्मा २५ वटा विद्यालयमा गठन भएका बालअधिकार चेतना समूहका पदाधिकारीलाई दिइएको तालिममा जम्मा ४८ जना बालअधिकार चेतना समूहका पदाधिकारीको सहभागिता रहेको थियो।

प्रत्येक बालअधिकार चेतना समूहबाट एक छात्र र एक छात्रा गरी जम्मा २ जना बालबालिकालाई सहभागी गराइएको सो तालिमको उद्घाटन अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) का कार्यकारी निर्देशक विजयराज गौतमले गर्नुभएको थियो। तालिम उद्घाटनमा आफ्नो भनाई राख्दै कार्यकारी निर्देशक गौतमले बालअधिकारको प्रत्याभूति नभइकन मानवअधिकारको सुनिश्चितता नहुने भएकाले प्रत्येक बालबालिकाले आफ्नो अधिकारको बारेमा सचेत हुनुपर्ने आफ्नो धारणा राख्नुभयो। यसका लागि बालबालिका स्वयम्ले पनि आफ्नो अधिकारका साथसाथै कर्तव्य केहो भन्ने बारेमा आफू सचेत हुनुपर्ने गौतमको जोड थियो। सो तालिमकको उद्घाटन सत्रको सभापतित्व गर्नुहुँदै इन्सेक मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालयका संयोजक कृष्ण गौतमले हरेक विद्यालयमा बालमैत्री शिक्षण आवश्यक रहेको र बालमैत्री शिक्षणका आधारभूत कुराहरूबारे विद्यालयका शिक्षक, अभिभावक तथा विद्यार्थी स्वयम् सचेत हुनुपर्नेमा आफ्नो भनाई राख्नुभयो।

बालबालिकालाई बालअधिकार, बालअधिकारसम्बन्धी कानुनी व्यवस्था, बालअधिकार र कर्तव्य, भित्ते पत्रिका प्रकाशन लगायतका विषयमा सो तालिम दिइएको थियो। सो तालिमलाई इन्सेक मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालयका संयोजक कृष्ण गौतम, मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालयका विनोद गौतम, इन्सेक काभ्रे जिल्ला प्रतिनिधी भोजराज तिमिल्सिना लगायतले सहजीकरण गर्नुभएको थियो।

न्याय र सुरक्षाको प्रबर्धनमा युवाहरू विषयक अन्तरक्रिया सम्पन्न

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक), मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय र शान्तिका लागि साझा अभियान (कोक्याप) को संयुक्त आयोजना तथा युएसआईपीको सहयोगमा न्याय र सुरक्षाको प्रबर्धनमा युवाहरू विषयक अन्तरक्रिया कार्यक्रम २०६९मंसिर २३ गते काठमाडौँमा सम्पन्न भयो।

सुरक्षा निकाय र युवाहरूबीचको सम्बन्ध र युवाहरूको सुरक्षा प्रबर्धनमा भूमिका लगायतका विषयमा सम्पन्न सो कार्यक्रममासुरक्षा निकायका प्रतिनिधीहरू, विभिन्न सङ्घसस्थामा कार्यरत युवाहरू लगायतको उपस्थिति रहेको थियो। सो समूहलाई समय समयमा सुरक्षा निकायसँग छलफल र युवाका सुरक्षाका मुद्दाहरूका बारेमा जानकारी गराउनका लागि अनुरोध गरिएको थियो। प्रहरी मानवअधिकार सेलका डिएसपी विश्व अधिकारीले असुरक्षा फैलाउने कार्यमा कतिपय युवाहरू बढी संलग्न भएता पनि पछिल्लो समयमा युवाहरू स्वयम् सुरक्षाको प्रबर्धनमा लागि परेकाले सुरक्षा निकाय र युवाहरू बीचमा निरन्तर संवाद हुनुपर्ने धारणा राख्नुएको थियो। कार्यक्रममा युवाहरू र सुरक्षा निकायकाबीचमा निरन्तर संवादका लागि सात सदस्यीय युवा कार्य समूहको निर्माण गरियो।

करिव ६ घण्टासम्म चलेको सो कार्यक्रमको सञ्चालन इन्सेक मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालयका संयोजक कृष्ण गौतमले गर्नुभएको थियो भने कार्यक्रममा युएसआईपी नेपाल सल्लाहकार शोभाकर बुढाथोकी, इन्सेकका कार्यकारी निर्देशक विजयराज गौतम लगायतको उपस्थिति रहेको थियो।

महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान विविध कार्यक्रम गरी मनाइयो

महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिन अभियान अर्न्तगत

अनौचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र इन्सेक, मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालयद्वारा महिला अधिकारसँग सबन्धित कानुनी व्यवस्थाको प्रभावकारीता विषयक अन्तरक्रिया कार्यक्रम २०६९ मंसिर २२ गते काठमाडौँमा सम्पन्न भयो।

कार्यक्रममा बोल्दै गैरसरकारी संस्था महासंघकी अध्यक्ष सर्मिला कार्कीले महिला अधिकारका लागि बनेका कानुनी संयन्त्रको कार्यान्वयन नभएकाले महिला हिंसाका घटना दिनप्रतिदिन बढीरहेको धारणा व्यक्त गर्नुभयो।महिला हिंसाका दोषीलाई कडाभन्दा कडा कारबाही गर्नसकेमात्र महिला अधिकारको सुनिश्चितता हुनेमा कार्कीको जोड थियो।

सो कार्यक्रममा बोल्दै इन्सेक मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय संयोजक कृष्ण गौतमले महिला अधिकारका लागि कानुनमा उल्लेख भएका कुरालाई व्यवहारिकरूपमा लागु गर्न नसक्नु नै महिला हिंसाको कारण भएको धारणा व्यक्त गर्दै महिला अधिकारका लागि कार्यरत विभिन्न सङ्घसंस्थाको आवाज पनि बुलन्द हुनुपर्ने धारणा व्यक्त गर्नुभयो।

कार्यक्रममा महिला अधिकारका पक्षमा कार्यरत विभिन्न सङ्घसंस्थाका प्रतिनिधी, कानुन व्यवसायी, पत्रकार, महिला मानवअधिकार रक्षक लगायतको उपस्थिति रहेको थियो।

यसैगरी सोही अभियानको सिलसिलामा इन्सेक जिल्ला कार्यालय, महिला बालबालिका कार्यालय र जिल्ला महिला समन्वय समिति जिबिस चितवनको संयुक्त आयोजनामा ०६९ मंसिर २४ गते जुटपानी र पदमपुरमा लैं क हिंसा बिरुद्ध एक बृहत ऱ्याली तथा सभाको आयोजना गरियो। इन्सेक जिल्ला कार्यालको संयोजनमा जुटपानी,पदमपुर, पिठूवा र शक्तिखोर गाविसहरुबाट ३१ व्टा संस्था समूह तथा सहकारीहरुको सहभागितामा सो कार्यक्रम भएको थियो। ऱ्याली पछि जुटपानी गाविसको क्लवचोकमा आयोजना गरिएको सभामा बिभिन्न गाविसबाट आएका सर्वदलिय महिला प्रतिनिधि महिलाहरुले महिला हिंसाको बारेमा बोलेका थिए। महिला तथा बालबालिका कार्यालयका निमित्त प्रमुख शुशिला वाग्लेको अध्यक्षता, जिल्ला समन्वय समितिकी उपाध्यक्ष पार्वती रावलको प्रमुख आतिथ्यमा भएको सो सभामा जिल्ला स्थिति विभिन्न सङ्घ संस्थाका प्रतिनिधी, प्रमुख अतिथि लगायतले आफ्नो धारणा राख्नुभएको थियो। कार्यक्रममा बोल्दै प्रमुख अतिथि वाग्लेले महिला हिंसाका घटनामा धेरैजसो पुरूष जिम्मेवार भएकाले पुरूष तथा महिलाहरू दुवैलाई समावेश गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नसके महिला हिंसा न्यूनीकरण हुने धारणा राख्नुभयो।सभा अघि पदमपुर गाविसका सामुदायिक संस्थाहरु सोही गाविस कार्यालयबाट ऱ्यालीमा सहभागी भै नारा प्लेकार्ड, व्यानर सहित नारा लगाउँदै सो स्थानमा आएका थिए। त्यस्तै जुटपानी र पिठूवाबाट आएका सहभागीहरु खोलेसिमल बजार हुँदै नारा तथा जुलुसमा प्लेकार्ड तथा व्यानर सहित सहभागी भएका थिए। ऱ्याली तथा सभामा १५ सय बढीको सहभागिता भयो।

समसामयिक बिषयमा जिल्लास्तरीय अन्तर्क्रियात्मक कार्यशाला (निकुञ्ज र स्थानीय बासिन्दाको सम्बन्ध व्यवस्थापन चुनौती र समाधान)

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र(इन्सेक) जिल्ला कार्यालय चितवन र जैबीक बिबिधता संरक्षण मञ्चको संयुक्त आयोजनामा ०६९ पुष १६ गते चितवनको भरतपुरमा निकुञ्ज र स्थानीय बासिन्दाको सम्बन्ध व्यवस्थापन: चुनौती र समाधान बिषयक अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भयो। पछिल्लो समयमा निकुञ्ज अन्तरगत धेरै समस्याहरु आइपर्ने र त्यसको समाधान कार्यको बिषयलाई लिएर स्थानीय र निकुञ्जको बिचमा रहने बिवादलाई समाधान गरी सबैको हकहितमा कार्यहरु अगाडि बढुन भन्ने उद्देश्यले आयोजना गरिएको सो अन्तरक्रिया कार्यक्रममा निकुञ्जसंग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने वा सरोकार रहने स्थानीय बासीलाई निकुञ्ज क्षेत्रबाट पर्ने नकरात्मक प्रभावको समाधान गरी कसरी सुरक्षाको प्रत्याभूती दिलाउन सकिन्छ भन्ने बिषयमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरुसंगसमिक्षा गरियो।

अन्तरक्रिया कार्यक्रमको प्रमुख अतिथि रहेका अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र(इन्सेक) का अध्यक्ष सुबोधराज प्याकुरेलले वन्यजन्तुबाट धेरै दुख पाएका ठाउँहरुका बासिन्दाहरुलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्नुपर्ने बताउनुभयो। 'जनावर र नागरिक दुवैको अधिकार बराबर छ तर सचेतनाको कमीको कारण नागरिक आफु कुन ठाउँमा सुरक्षित हुन्छु भन्ने कुरा बुझ्दैन।' अध्यक्ष प्याकुरेलले भन्नुभयो-"बन्यजन्तुको आचारण र आनीबानीबारे निकुञ्ज क्षेत्र वरिपरि बसोबास गर्ने स्थानीय बासीन्दालाई सचेत गराउनु राज्यको दायित्य हो।" चितवनमा धुर्ब्रे हात्तीको चर्चा रहेको समयमा समस्या हात्ती र मानिसबीच मात्र नभई रोग र समस्या जुनसुकै जनावरबाट आउन सक्ने बताउँदै अध्यक्ष प्याकुरेलले एक समस्याको समाधानको निम्ति अर्को समस्या उत्पन्न नहुने गरी अगाडि बढ्न सरोकारवालाहरुलाई सुझाउनुभयो। राजनीतिक दलहरुले माडीलाई नयाँ माडी बनाउने अभियानमा लागी पर्नुपर्ने भन्दै हरेक कुरालाई राजनीतिमा जोड्न नहुने उनको तर्क थियो।

अन्तरक्रिया कार्यक्रममा इन्सेक मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय संयोजक कृष्ण गौतमले सहभागीहरुलाई स्वागत गर्दै निकुञ्ज

आसपासका क्षेत्रका स्थानीय बासिन्दालाई पनि संरक्षण कर्ताका रुपमा लिन सकियो भने निकुञ्जबाट उत्पन्न समस्यालाई समाधान गर्न सहज हुने बताउनुभयो। उहाँले निकुञ्ज आसपासका सिमान्तकृत बासिन्दालाई बैकल्पिक बासस्थान उपलब्ध नगराइकन हटाईनु पनि एक प्रमुख समस्याको रुपमा रहेको भन्दै एक पछि अर्को घटना निम्त्याउने खालका समस्याहरु समाधानमा बिशेष ध्यान दिनुपर्ने बताउनुभयो। सो कार्यक्रममा प्रमुख संरक्षण अधिकृत डा. महेश्वर ढकालले चितवनमा जल्दोबल्दो रुपमा रहेको धुर्ब्रे हात्तीबाट उत्पन्न समस्या समाधानको लागी कार्य अगाडि बढिरहेको बताउनुभयो। समस्या समाधान तथा अन्य कार्यमा प्रशासन र निकुञ्जबीच राम्रो सम्बन्ध रहेको बताउँदै चितवनका प्रमुख जिल्ला अधिकारी हिमनाथ ढवाडीले धुर्ब्रे हात्ती लगायत निकुञ्जको अन्य क्रियाकलापको बारेमा जानकारी सम्प्रेषण गर्ने कार्य प्रमुख संरक्षण अधिकृतबाट नै भएको जानकारी गराउनुभयो।

जैबीक बिबिधता संरक्षण मञ्चका अध्यक्ष कृष्ण भूर्तेल र नेपाल पत्रकार महासंघ चितवनका उपाध्यक्ष रमेशकुमार पौडेलले तयार पारेको बर्तमान सन्दर्भमा निकुञ्ज/आरक्ष र जनताबीचको द्वन्द्व र समाधान बिषयक कार्यपत्र रमेशकुमार पौडेलले सो कार्यक्रममा प्रस्तुत गरेका थिए। सो कार्यक्रममा जिल्लास्थित राजनीतिक दलका प्रतिनिधी, विभिन्न संघसंस्थाका प्रतिनिधी, नागरिक समाज, प्रहरी उपरीक्षक, प्रमुख जिल्ला अधिकारी, अनुसन्धानकर्ता, मानवअधिकारकर्मी, पत्रकारहरू लगायत ५१ जनाको उपस्थिति रहेको थियो।

सामुदायिक संस्थासँग मानवअधिकार मैत्री योजना निर्माण बैठकहरू सम्पन्न

मानवअधिकारको प्रवर्द्धनको लागि स्थानीयस्तरमा रहेका श्रोत र साधनहरुको पहिचान तथा सदुपयोग गर्नका लागि स्थानीय समुदाय र गाविसका पदाधिकारीसँगको एक दिने छलफल कार्यक्रम ०६९ कात्तिक २४ गते इन्सेक रामेछापको आयोजनामा कठजोर गाविसमा सम्पन्न भयो। कार्यक्रम सरोकारवालासँग स्थानीय स्तरमा मानवअधिकारको प्रवर्द्धनमा खेलिरहेको भूमिकाको बिषयमा छलफल भएको थियो। कार्यक्रममा ५२ जनाको सहभागिता रहेको थियो।

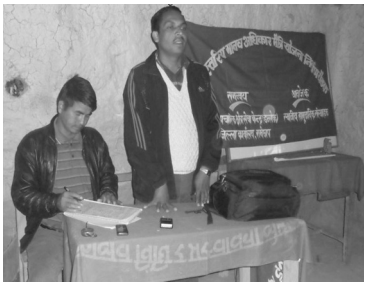

कठजोर गाविसका गाविस सचिव केशर बहादुर खत्रीको अध्यक्षतामा भएको सो कार्यक्रममा इन्सेक रामेछापका जिल्ला प्रतिनिधी नवराज पथिकले कार्यक्रमको उद्देश्यबारे जानकारी गराउनु भएको थियो। कार्यक्रममा गाविस सचिव केशर बहादुर खत्री, एनेकपा माओवादीका पार्टी प्रतिनिधी झकेन्द्रबहादुर बुढाथोकी, नेपाली काँग्रेसका पार्टी प्रतिनिधी तरणीशंकर अधिकारी, नेकपा एमालेका पार्टी प्रतिनिधी भेष बहादुर खड्का, राप्रपा नेपालका रमेश अधिकारी, निलकण्ठेश्वर उमाविका वि.व्य.स. मिनबहादुर तामाङले भनाई राख्नुभएको थियो।

यसै गरीमंसिर २७ गते केन्द्र इन्सेक रामेछापको आयोजनामा सुनारपानी गाविसमा बैठक सम्पन्न भयो। कार्यक्रममा राजनितीक दलका प्रतिनिधी, सामुदायिक संस्थाका प्रतिनिधी र गाविस प्रतिनिधि सहित ४२ जनाको सहभागिता रहेको थियो।

गाविसका प्रविधिक सहायक मोतीलाल दंगालको अध्यक्षता तथा इन्सेक जिल्ला कार्यालय रामेछापका संयोजक रमेश अधिकारीको प्रमुख आतिथ्यतामा भएको सो कार्यक्रममा इन्सेक रामेछापका सहजकर्ता तुलसीबहादुर खड्काले कार्यक्रमको उद्देश्यबारे जानकारी गराउनु भएको थियो। कार्यक्रममा गाविसका सहायक मोतीलाल दंगाल, नेकपा एमालेका प्रतिनिधि तेज बहादुर काकी, भैरवी माविका प्र.अ. रामप्रसाद आचार्य लगायतले भनाई राखेका थिए।

यसै गरी०६९ मंसिर २६ गते भटौली गाविसमा बैठक सम्पन्न भयो। कार्यक्रममा राजनितीक दलका प्रतिनिधी, सामुदायिक संस्थाका प्रतिनिधी र गाविस सचिव सहित ३९ जनाको सहभागिता रहेको थियो।

भटौली गाविसका गाविस सचिव सञ्जिव चौलागाइँको अध्यक्षतामा भएको सो कार्यक्रममा इन्सेक रामेछापका जिल्ला प्रतिनिधि नवराज पथिकले कार्यक्रमको उद्देश्य बारे जानाकारी गराउनुभएको थियो। कार्यक्रममा एनेकपा माओवादीका दिपक राज प्रसाई, नेपाली कांग्रेसका भुवनहरी प्रसाई, नेकपा माओवादीका इन्द्र बहादुर श्रेष्ठ,रुद्राक्षेश्वर उमावि मुगिटारका सहायक प्र.अ. ऋषी कार्की र भटौली गाविस सचिव सञ्जिव चौलागाईले लगायतले भनाई राख्नु भएको थियो। यसैगरी गाविसले हरेक वर्ष सार्वजनिक सुनुवाई गरी कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने र नागरिकहरुको मत लिने कुरामा समेत सहमत भएका थिए।

मानवअधिकार शिक्षालाई शैक्षिक क्यालेण्डरमा समाहित गर्ने विषयमा अन्तरक्रियात्मक कार्यक्रम सम्पन्न

इन्सेक जिल्ला कार्यालय रामेछापले मानवअधिकार शिक्षालाई शैक्षिक क्यालेण्डरमा समाहित गर्ने विषयमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम ०६९ पुष ३ गते मन्थलीमा सम्पन्न गऱ्यो।

इन्सेक रामेछापका जिल्ला संयोजक रमेश अधिकारीको अध्यक्षता तथा जिल्ला शिक्षा अधिकारी युवराज पौडेलको प्रमुख आतिथ्यतामा भएको सो कार्यक्रममा इन्सेक केन्द्रिय कार्यालयका दिपेन्द्रप्रसाद पन्तले विद्यालय पाठ्यक्रममा मानवअधिकार शिक्षा:

अवस्था र कार्यान्वयनको अध्ययन प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभएको थियो। कार्यक्रमा जिल्ला शिक्षा अधिकारी युवराज पौडेलले सुन्दर समाज बनाउने हो भने विद्यार्थीहरुलाई नर्सरीदेखि नै मानवअधिकार शिक्षा सिकाउनुपर्ने बताउनुभयो। अहिले राज्यमा विभिन्न विधीहरु बनेका भएपनि कार्यान्वयनमा नआएको बताउनु भयो। उहाँले पाठ्यक्रममा देखिएका त्रुटिहरु प्रशासनमा लिएर आए केन्द्र स्तरसम्म कुरा लगि त्यसको सुधारको लागि प्रयत्न गर्ने प्रतिवद्धता समेत गर्नु भएको थियो। कार्यक्रममाबोल्दै इन्सेकका व्यवस्थापन प्रमुख प्रेम पराजुलीले मानवअधिकार व्यवहार भएको बताउँदै मानवअधिकारको सिद्धान्त पढाउनु भन्दा पनि व्यवहारमा परिवर्तन प्रमुख विषय भएको बताउनुभयो। इन्सेकका मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय संयोजक कृष्ण गौतमले मानवअधिकार मैत्री वातावरण बनाउनु सबैको जिम्मेवारी रहेको बताउनु भयो। कार्यक्रममा जिल्लाका शिक्षकहरुका पेशागत सँग ठनका प्रमुख एवं प्रतिनिधि शिक्षक र सम्बनिधत क्षेत्रमा काम गर्ने संस्थाका प्रतिनिधिहरुको सहभागिता रहेको थियो।

कार्यक्रममा तामाकोसी जनजागृती उमावि खिम्तीका प्र.अ. एवं नेपाल राष्ट्रिय शिक्षक संगठन रामेछापका अध्यक्ष पवन राज पौडेल, शिक्षक संघका सचिव बुद्धिराज फुयाँल, प्याप्सन रामेछापका अध्यक्ष धनलाल योञ्जन, मन्थली स्रोत केन्द्रका श्रोत व्यक्ति विरेन्द्र सहनी, ट्रेड युनियन काँग्रेस रामेछापका सचिव चन्द्रसिँह धामी, मन्थली उमावि मन्थलीका शिक्षक पेशल आचार्य, नागकन्या मावि मन्थलीका शिक्षक पुरषोत्तम घिमिरे, नेपाल राष्ट्रिय शिक्षक सँग ठनका सचिव सुभद्रा घिमिरे, आर.वि.पी.डब्लुका कार्यक्रम संयोजक दिल बहादुर बस्नेत, कर्कलादेवी वोर्डिङ स्कुलका प्रधानाध्यापक केशव तिमल्सिना, सिर्जनशिल युवा समाजका बालकार्यक्रम संयोजक लव श्रेष्ठ, रुद्राक्षेश्वर बाल क्लब भटौलीका सुर्य बहादुर तोला ` लगायतले आ-आफ्नो भनाई राख्नुभएको थियो।

आर्थिक सामाजिक साँस्कृतिक अवस्थाबारे अन्तरक्रिया

जिल्लामा आर्थिक, सामाजिक र साँस्कृतिक अधिकारको अवस्था अत्यन्त कमजोर भएको स्थानीय सरोकारवालाको भनाई छ। जिल्ला सदरमुकाम मन्थलीमा अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) जिल्ला कार्यालय रामेछापले ०६९ पुस २७ आयोजना गरेको मानवअधिकारको सवालमा स्थानीयसँगको अन्तरक्रियामा सहभागिले सो विचार राखेका हुन्।

कार्यक्रमका सहभागिहरुले आर्थिक सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकारको विषय मानवअधिकारको विषय हो भन्ने बारेमा आम मानिसहरु सचेत नभएको कारण सेवा उपभोगामा समस्या आएको बताएका थिए। कार्यक्रममा बोल्दै नेपाल पत्रकार महासंघका जिल्ला अध्यक्ष टिका भट्टले स्वास्थ्य, निशुल्क शिक्षा, नयाँ पाठ्यपुस्तक मानवअधिकारको विषय हो भन्ने बारेमा सरोकारवाला सेवा प्रदायक र सेवाग्राही दुवैपक्ष सचेत नभएको बताए।

गैह्र सरकारी संस्था महासंघ नेपाल रामेछापका अध्यक्ष वीरेन्द्र श्रेष्ठले जिल्लामा आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक अधिकारको अवस्था एकदमै कमजोर भएकाले समयमा सरोकारवालाको ध्यान जानु पर्ने बताए। रेडक्रसका अध्यक्ष शिवकुमार कार्कीले महिला हिंसाका घटनाहरु दिनदिनै बढ्दै गएको बताउँदै यसको कारण आर्थिक सामाजिक र सांस्कृतिक भएको बतए। त्यस्तै महिला विकास अधिकृत शारदा विजुक्छे, जिल्ला विकास समितिका अधिकृत गोविन्द कट्टेल, प्रहरी निरिक्षक फडिन्द्र प्रसाईं लगायतले नागकिरका आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकारको सम्मान संरक्षणमा आफूहरु लागि रहेको भए पनि त्यसमा सरोकारवाला सबैको ध्यान जानु पर्नेमा जोड दिए।

कार्यक्रममा एनेकपा माओवादी पेमा लामा, नेपाली काँग्रेसका एक नं क्षेत्रीय सभापति लेखबहादुर कार्की नेकपा एमालेका आनन्द श्रेष्ठ, नेकपा माओवादीका इन्द्र श्रेष्ठले पनि जिल्लाको आर्थिक सामाजिक अवस्थाको विश्लेषण गर्दै यसको संरक्षणको लागि आआफ्नो तर्फबाट सहयोग गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गरेका थिए। कार्यक्रम गैसस महासंघका अध्यक्ष विरेन्द्र श्रेष्ठको प्रमुख आतिथ्यता तथा इन्सेकका जिल्ला संयोजक रमेश अधिकारीको अध्यक्षतामा भएको थियो। कार्यक्रममा रामेछापको आर्थिक सामाजिक तथा सांस्कृतिक अवस्थाको बारेमा इन्सेकका प्रतिनिधि नवराज पथिकले जानकारी गराएका थिए।

नेपालमा पहिलो मानवअधिकार समाचार अनलाइन

नेपाली र अंग्रेजीमा

www.inseconline.org
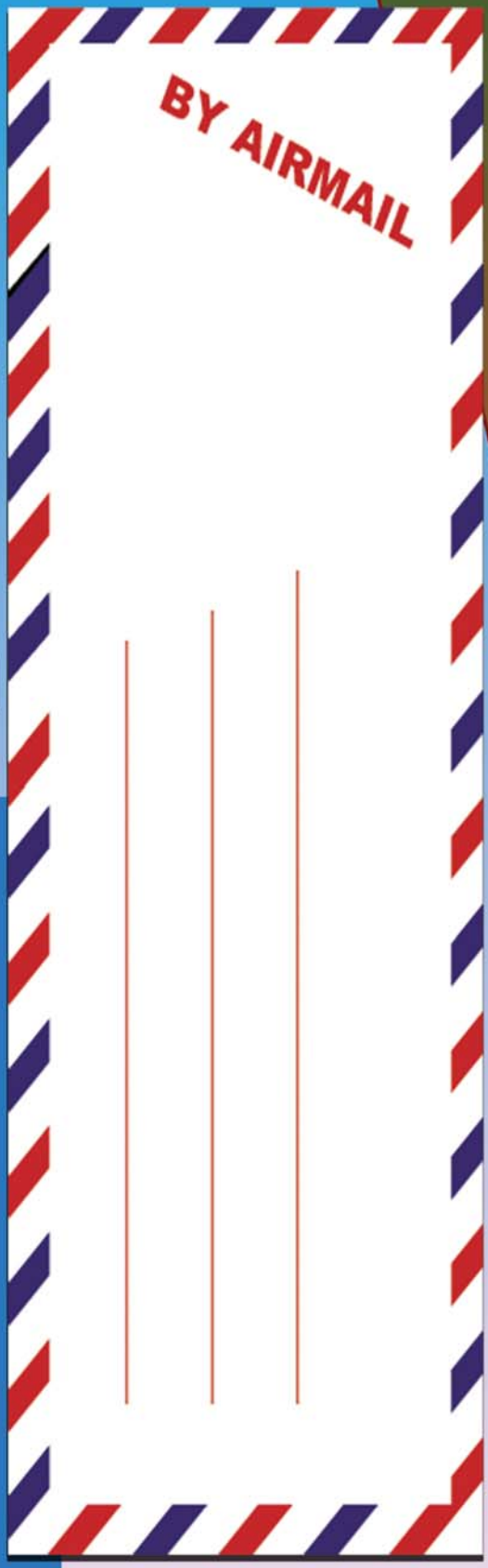
मानवअधिकारसम्बन्धी विविध समाचारहरू समेटिएको यस वेबसाइटमार्फत् देशको मानवअधिकार स्थितिको ताजा जानकारी लिनुहोस् ।